

Laudatio

při příležitosti udělení doktorátu honoris causa
prof. Dr. Johannu Pállu Arnasonovi
na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem.

Vaše magnificence, spectabiles, honorabiles, profesores, doctores, cives academici, milí kolegové, přátelé, dámy a pánové, je pro mě velkou ctí připomenout dosavadní vědeckou práci prof. J. P. Arnasona při příležitosti udělení doktorátu honoris causa Univerzitou J. E. Purkyně v Ústí nad Labem v oboru Historické vědy.

Dovolte mi, alespoň ve stručném náčrtu, připomenout obdivuhodnou vědeckou a pedagogickou dráhu prof. Arnasona. Johann Páll Arnason se narodil roku 1940 v Dalviku na Islandu. V letech 1960-66 studoval historii a filosofii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Následoval vědecký výzkum v Římě, který v letech 1968-70 pokračoval na Univerzitě ve Frankfurtu nad Mohanem u J. Habermase, pod jehož vedením obhájil dizertační práci a získal doktorát. Poté přednášel na univerzitách v Heidelbergu a Bielefeldu, kde se roku 1975 habilitoval. V období 1975 až 2003 působil na významné australské univerzitě La Trobe v Melbourne jako profesor sociologie. Také hostoval v předních výzkumných institucích v Evropě. Dlouhodobě se podílel na vydávání časopisu *Thesis Eleven* (1987-2003); je autorem civilizačních expertíz pro UNESCO.

Od roku 2007 přednáší historickou sociologii na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. V roce 2012 působil jako hostující profesor v Centru globálních studií (společném pracovišti Filosofického ústavu AV ČR a Univerzity Karlovy v Praze). Ve stejném roce obdržel od vedení Akademie věd České republiky oborovou medaili Františka Palackého nejen za vynikající výsledky vědecké práce, ale i za dlouhodobou spolupráci s českými vědci.

Prof. Arnason je světově uznávaným odborníkem v oblasti historické sociologie a průkopníkem komplexního zkoumání civilizací. Je známý především svými civilizačními analýzami, které společně s hlavní osobností tohoto oboru - S. N. Eisenstadtem - etabloval jako výzkumné téma. Prof. Arnason významně přispěl k prosazení interdisciplinárního přístupu ke studiu makroskopických společenských

útvárů, které analyzuje z hlediska dlouhodobě probíhajících historických procesů a transformací. Zdá se, že zvláště v současné době, kdy nás proces globalizace nutí přemýšlet v širších civilizačních souvislostech, je třeba pochopit a vysvětlit nejen krátkodobé a regionální změny, ale kriticky postihnout i dlouhodobé civilizační tendence, jejich dynamiku, proměny a zvraty. V této souvislosti mi dovozte připomenout profesora Jana Patočku, který už v 50. letech 20. století rozpracoval pojem nadcivilizace a předjímal budoucí zájem o tuto problematiku. Rád bych také zmínil formativní vliv filosofa Karla Kosíka a připomenul průkopníka makrosociologického výkladu dějin, kterým je Jaroslav Krejčí. Na zmíněné autory prof. Arnason tvořivým způsobem navazuje, zájem o jejich témata rozvíjí v různých souvislostech do současnosti a uvádí jejich dílo do mezinárodního kontextu. Významně tím přispěl k tomu, že jejich myšlenkový odkaz vyvolává nový zájem a je interpretován v aktuálních souvislostech. Prof. Arnason plodným a inovativním způsobem rozšířil pohled na historii a s využitím bohatých znalostí filosofie a sociologie tyto disciplíny obohatil o nové perspektivy. Příkladem mohou být jeho analýzy sovětského modelu komunismu, který chápe jako specifický typ moderny.

Prof. Arnason připravil pro Filozofickou fakultu Univerzity J. E. Purkyně historicko-sociologické přednášky, které uvádějí do hlubšího vztahu studium regionální historie s civilizačními jevy a procesy. Tento přístup ke studiu historie je u nás poměrně vzácný a podnětný nejen pro vědce a pedagogy, ale vyvolává také zájem studentů a studentek, kteří se potýkají a budou potýkat s projevy globalizujícího se světa. Čeština není rodným jazykem profesora Arnasona, ale díky manželce Marii, které bych rád při této příležitosti rovněž poděkoval, se stala jazykem rodinným. A všichni dobře víme, že bez tohoto "neviditelného", ale stimulujícího a inspirativního zázemí a podpory, je obtížné se plně věnovat vědecké práci.

Udělení čestného doktorátu prof. Arnasonovi na návrh katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem je pro naši univerzitu významnou poctou a podnětem pro historiky, filosofy, sociální vědce i politology k rozvíjení dialogu a navázání na jeho badatelský přínos.